

**ТИПОВА ПРОГРАМА**  
**підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Сучасні**  
**підходи до викладання історії»**

**Розробник(и):** ФОП Мамченко Тетяна Сергіївна, ЄДРПОУ 2794313823

**Рецензент(и):** Фізична особа підприємець Т. С. Мамченко

**Термін дії програми:** з 2025 до 2030 року

## **1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**

**Актуальність типової програми** – Актуальність програми пов'язана з необхідністю формування історичної компетентності учнів, розвитку критичного мислення, уміння аналізувати історичні джерела та події в контексті сучасності.

**Цільова група:** Педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, зокрема вчителі історії та громадянської освіти.

**Обсяг (тривалість):** Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

**Особливості реалізації програми** – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

**Форма (форми) підвищення кваліфікації:** дистанційна

**Мета підвищення кваліфікації** – Підвищення професійної компетентності педагогічних працівників у сфері викладання історії.

**Завдання підвищення кваліфікації:**

- Ознайомлення з сучасними підходами до історичної освіти
- Розвиток навичок роботи з історичними джерелами
- Формування громадянської та історичної свідомості

**Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:**

- професійна педагогічна
- історична
- аналітична
- громадянська

**Очікувані результати підвищення кваліфікації:** Педагоги зможуть формувати в учнів історичне мислення та використовувати сучасні методи викладання історії.

**Оцінювання результатів підвищення кваліфікації** - Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

**Документ про підсумки підвищення кваліфікації** - Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

## 2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

| №  | Назва теми                                                                                                                                 | Лекції, год | Самостійна робота, год (мін.-макс.) | Усього, год (мін.-макс.) |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 1  | Дошка Padlet - онлайн конструктор уроку                                                                                                    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 2  | Інтернет-сервіси для створення навчального контенту. Презентації на ресурсі Nearpod.                                                       | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 3  | WAKELET - інструмент створення навчальних та методичних ресурсів.                                                                          | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 4  | Створення графіки та анімації з нуля для візуалізації навчального матеріалу.                                                               | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 5  | Конструктор колажів в сучасному навчанні.                                                                                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 6  | Тестовий контроль навчальних досягнень учнів на платформі Classtime.                                                                       | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 7  | Створення тренінгів. Ефективні методи навчання.                                                                                            | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 8  | Створення захоплюючого уроку. Сервіси Google.                                                                                              | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 9  | Створення тестів в Moodle. Формування структури уроку.                                                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 10 | Реалізація колективної роботи на уроках. Онлайн дошки.                                                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 11 | Сучасні способи розробки навчальних матеріалів. Методологія Agile.                                                                         | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 12 | Google forms. Удосконалення інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників.                                                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 13 | Нові підходи у викладанні історії у 5 класах НУШ. Розвиток ключових компетенцій                                                            | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 14 | Нові форми Google. Анкетування, тести та квести.                                                                                           | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 15 | Розвиток пізнавальної активності. Як зацікавити учнів через використання інноваційних технологій. Excel, Greenshot, OCam, PowerPoint, Zoom | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 16 | Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас НУШ                                                                               | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 17 | Мотивуючий та захопливий урок. Інструменти візуалізації.                                                                                   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |

| №  | Назва теми                                                                                                                          | Лекції, год | Самостійна робота, год (мін.-макс.) | Усього, год (мін.-макс.) |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 18 | Інтеграція Google форм в практичну діяльність педагога.                                                                             | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 19 | Алгоритм створення класу та налаштування властивостей середовища G Suite для організації роботи онлайн.                             | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 20 | Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас НУШ                                                                        | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 21 | Нові підходи у викладанні історії у 6 класах НУШ. Розвиток ключових компетенцій                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 22 | Можливості Power Point у роботі сучасного вчителя                                                                                   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 23 | Розвиток патріотичних почуттів та національної свідомості в учнів.                                                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 24 | Classtime для онлайн уроків. Навчання у форматі діалогу.                                                                            | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 25 | Графічні планшети та віртуальні дошки. ТОП-5 сервісів для навчання.                                                                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 26 | Використання можливостей візуальних засобів у класі.                                                                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 27 | Революція в класі: інноваційні способи зробити уроки цікавими.                                                                      | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 28 | Збільшення потужності мозку: ефективні методи для запам'ятовування.                                                                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 29 | Трансформуємо освіту за допомогою технологій: організація якісного навчального процесу за допомогою додатків Google.                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 30 | Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу                                            | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 31 | Особливості впровадження курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти» в освітній процес у 5 класах НУШ.                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 32 | Національно-патріотичне виховання молоді в Україні та шляхи розвитку в умовах зовнішніх викликів.                                   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 33 | Реалізація діяльнісного підходу на уроках громадянської та історичної освітньої галузі в НУШ                                        | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 34 | Використання музейних цифрових колекцій в освітньому процесі                                                                        | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 35 | Цифрові ресурси вчителя історії у 7 класі НУШ                                                                                       | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 36 | Як пояснити учням про час та простір в історії                                                                                      | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 37 | Цифрова історія: використання Google Earth та онлайн-ресурсів для вивчення простору історичних подій                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 38 | Розвиток історичної свідомості учнів на уроках історії України у 8 класах НУШ: мета, завдання, прийоми вивчення і запам'ятовування. | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 39 | Мотивація в дії: як пробудити інтерес до історії в умовах діяльнісного підходу НУШ                                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 40 | 8 клас НУШ: організація ефективного навчання. Історія                                                                               | 1           | 1-29                                | 2-30                     |

| №  | Назва теми                                                                                                           | Лекції, год | Самостійна робота, год (мін.-макс.) | Усього, год (мін.-макс.) |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 41 | Карта навчання: маршрут ефективних уроків історії через інтерактив, візуалізацію й цифрові інструменти               | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 42 | Як зробити урок історії динамічним: інтерактиви й візуалізація без перевантаження.                                   | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 43 | Система підготовки до НМТ з історії: як опанувати події, дати й персоналії через модель «причина — подія — наслідок» | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 44 | Історія, яка запам'ятовується: як навчити учнів мислити, а не зубрити факти.                                         | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 45 | ІІІ для вчителя історії та громадянської освіти: джерела, дискусії, перевірка інформації                             | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 46 | Історія та громадянська освіта з ІІІ: як працювати з джерелами, будувати дискусію і перевіряти факти                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 47 | Історія: робота з джерелами замість зубріння дат                                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 48 | Урок історії, що вчить мислити: аналіз джерел і фактчекінг                                                           | 1           | 1-29                                | 2-30                     |

### 3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

#### Тема 1. Дошка Padlet - онлайн конструктор уроку

**Ключові питання теми:** Сучасний вчитель повинен вміти легко і швидко адаптовуватись під потреби учнів, предмета, який викладає і можливості застосування техніки для полегшення структуризації власних напрацювань. Тренінг влаштований таким чином, щоб максимально розкрити можливості дошки Padlet

#### Тема 2. Інтернет-сервіси для створення навчального контенту. Презентації на ресурсі Nearpod.

**Ключові питання теми:** Чи завжди вам вдається під час уроку одночасно залучити до взаємодії всіх учнів? А організувати в межах уроку розгорнуте опитування з виставлянням оцінки кожному? Якщо у класі понад 30 учнів, це практично неможливо! А навчальний час не гумовий... І щось треба з цим робити! Пропонуємо з легкістю подолати цю проблему, використовувати новітні інтерактивні технології у зручному форматі!

#### Тема 3. WAKELET - інструмент створення навчальних та методичних ресурсів.

**Ключові питання теми:** Програма передбачає обговорення таких аспектів: • можливості безкоштовної платформи Wakelet, яка дозволяє організовувати, управляти та зберігати данні різного формату; • створення власних колекцій навчальних та методичних ресурсів; • використання функції Immersive Reader для створення ефективного інклюзивного середовища; • налагодження зворотного зв'язку за допомогою Flipgrid.

#### Тема 4. Створення графіки та анімації з нуля для візуалізації навчального матеріалу.

**Ключові питання теми:** 1. Потреба шкіл у нових сучасних способах донесення інформації, які сподобаються дітям. 2. Як ми можемо використати технологію анімації для покращення навчального процесу 3.

Залучення учнів до створення анімаційних матеріалів 4. Результати, які можуть використовуватись педагогами в подальшому у навчальному процесі. 5. Приклади

### **Тема 5. Конструктор колажів в сучасному навчанні.**

**Ключові питання теми:** Урок в сучасних умовах потребує оновленого дидактичного формату. Одним із універсальних інструментів візуалізації навчального матеріалу є колажі, які підтвердили свою присутність при створенні дидактичних матеріалів, узагальненні результатів, систематизації інформації. Сьогодні колажі є невід'ємною складовою візитки класу чи портфоліо вчителя, елементом змішаного чи дистанційного навчання, візуальним засобом подання навчального матеріалу. Можливість їх створення стандартними програмами та сервісами Веб-2.0 дозволяє організувати цікаву та творчу роботу без обмежень та правил. Творчий, хоча й кропіткий, процес створення колажів цілком окуповує себе та дозволяє наочно збагатити сучасний урок.

### **Тема 6. Тестовий контроль навчальних досягнень учнів на платформі Classtime.**

**Ключові питання теми:** Сучасний вчитель бажає максимально отримати практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами, зокрема освоїти інструментарій даної тестової платформи та розглянути перспективи її використання в освітньому процесі в умовах очного, змішаного та дистанційного навчання

### **Тема 7. Створення тренінгів. Ефективні методи навчання.**

**Ключові питання теми:** Тренінг є однією із найбільш ефективних організаційних форм інтерактивного навчання. Він сприяє інтенсифікації освітнього процесу, результат якого досягається завдяки активній роботі його учасників. Знання не подаються в готовому вигляді, а стають продуктом активної співпраці самих учасників. У центрі уваги – самостійне навчання учасників та інтенсивна їх взаємодія. Саме тому тренінг доцільно використовувати задля формування життєвих навичок учнів, їх ключових компетентностей. Сучасному учителю необхідно оволодіти методикою проведення тренінгів. Це перспективна технологія роботи як на уроці особливо біології, основ здоров'я так і в позаурочній діяльності - у роботі класного керівника, педагога-організатора.

### **Тема 8. Створення захоплюючого уроку. Сервіси Google.**

**Ключові питання теми:** в отриманні практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами для створення таймлайну та сервісами Google

### **Тема 9. Створення тестів в Moodle. Формування структури уроку.**

**Ключові питання теми:** Дистанційне навчання активно увійшло в освітній процес в умовах карантинних обмежень. Окрім синхронних онлайн методів навчання, важливим є асинхронне навчання, зокрема проходження дистанційних курсів у зручний для слухача учня, студента час та виконання поставлених викладачем завдань. Платформа Moodle дозволяє розробити дистанційні курси з різноманітним наповненням. Саме основним питанням підготовки та формування таких курсів і буде присвячено тренінг.

### **Тема 10. Реалізація колективної роботи на уроках. Онлайн дошки.**

**Ключові питання теми:** Сучасний вчитель бажає максимально отримати практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами, зокрема освоїти інструментарій віртуальних дошок та розглянути перспективи їх використання в освітньому процесі в умовах дистанційного та змішаного

## **Тема 11. Сучасні способи розробки навчальних матеріалів. Методологія Agile.**

**Ключові питання теми:** Сучасний вчитель повинен розробляти навчальний матеріал різними способами, для різного психосприйняття. Найефективнішим способом здобуття знань є проєкт на діяльність, бо саме тут задіяні різні форми подання та опанування навчального матеріалу. Методологія навчальних проєктів потребує 100% занурення у навчальний предмет, а інколи забирає 2/3 вільного часу. Agile дозволяє організовувати навчальні проєкти так, що у дитини не виникає потреби витрачати вільний час на доробку проєкт. у нинішніх школах діти зазвичай вчать індивідуально. Але що взаємозалежнішим стає світ, то більше ми потребуємо талановитих партнерів та організаторів. Інновації мало коли є витвором окремих людей. Добробут суспільства все більше залежить від уміння людей діяти колективно. Тому школи мусять допомагати учням усвідомити плюралізм сучасного життя. А для цього треба вчити їх співпрацювати

## **Тема 12. Google forms. Удосконалення інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників.**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа потребує вчителів нової формації, успішних, вмотивованих, компетентних, готових працювати над розвитком та удосконаленням власних компетентностей.

## **Тема 13. Нові підходи у викладанні історії у 5 класах НУШ. Розвиток ключових компетенцій**

**Ключові питання теми:** Молодь вивчає історію по-іншому, ніж діти або дорослі. Саме тому, сьогодні ми будемо говорити про викладання історії для сучасних учнів. Дізнаємось більше про те, як ефективно і різноманітно планувати уроки. Які фактори впливають на уроки. Як полюбити чужу культуру, не зраджуючи своїй. Відповіді на ці та інші питання ми охоче представимо Вам на нашому онлайн-семінарі.

## **Тема 14. Нові форми Google. Анкетування, тести та квести.**

**Ключові питання теми:** Психологічне здоров'я педагогів є важливою умовою здоров'я дітей. Відчуття щастя та задоволеності своїм життям є необхідною його складовою. Адже тільки навчившись спочатку самому бути щасливим, можна зрозуміти, як зробити щасливими інших. Тому у щасливого батька щасливі діти, а у щасливого вчителя щасливі учні. Тренінг спрямований на знаходження відповідей на одвічні запитання: у чому суть щастя, де його шукати і як його досягти в реаліях життя сучасного педагога?

## **Тема 15. Розвиток пізнавальної активності. Як зацікавити учнів через використання інноваційних технологій. Excel, Greenshot, OCam, PowerPoint, Zoom**

**Ключові питання теми:** Поширеними засобами для здійснення STEM-навчання є робототехнічні системи, моделі, цифрові лабораторії, засоби тривимірного прототипування тощо. Їх використання забезпечує ефективно здійснювати навчально-наукову діяльність, формувати якісно нові міждисциплінарні знання. Якість впровадження технологій STEM визначається компетентністю та рівнем фахової підготовки педагогічних працівників, готовністю використовувати в освітньому процесі новітні педагогічні підходи та сучасні технічні засоби.

## **Тема 16. Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас НУШ**

**Ключові питання теми:** Молодь вивчає історію по-іншому, ніж діти або дорослі. Саме тому, сьогодні ми будемо говорити про викладання історії для сучасних учнів. Дізнаємось більше про те, як ефективно і

різноманітно планувати уроки. Які фактори впливають на уроки. Відповіді на ці та інші питання ми охоче представимо Вам на нашому онлайн-семінарі.

### **Тема 17. Мотивуючий та захопливий урок. Інструменти візуалізації.**

**Ключові питання теми:** 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

### **Тема 18. Інтеграція Google форм в практичну діяльність педагога.**

**Ключові питання теми:** Використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі на сучасному етапі є невід'ємною частиною навчання. Саме тому, сучасний вчитель має знати та застосовувати на урок сучасні методи ІКТ. Дана програма спрямована на отримання знань про Google Форми, їх можливості та способи інтеграції в педагогічну практику, вміння створювати та використовувати в роботі, а також для обміну інформацією з учнями методичні та дидактичні матеріали на їх основі.

### **Тема 19. Алгоритм створення класу та налаштування властивостей середовища G Suite для організації роботи онлайн.**

**Ключові питання теми:** Під час пандемії сучасна школа зіткнулась із проблемою організації дистанційного навчання, вибором платформ для організації безпечної роботи онлайн. Про переваги та плюси додатку Classroom.

### **Тема 20. Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас НУШ**

**Ключові питання теми:** Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 липня 2021 року № 795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» 95 модельним навчальним програмам для базової середньої освіти, у змісті яких реалізуються концептуальні засади нового Державного стандарту базової середньої освіти. У зв'язку із цим, актуальності набуває питання впровадження нових інтегрованих курсів у 5-х класах Нової української школи. Одним з таких курсів є 'Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти' для 5 класу НУШ. Курс має на меті реалізувати ідею поєднання національної і всесвітньої історії, складових громадянської освіти в єдине ціле, щоб показати місце України у глобальному світі, розкрити сам процес її інтеграції до світового співтовариства, характеризувати тотожність, нерозривність, взаємовплив ключових соціальних, політичних, економічних та культурних процесів в Україні та Європі; сприяти формуванню в учнів та учениць толерантності, загальнолюдських цінностей на засадах патріотизму й гідності, поваги до прав і свобод людини та визнання цінності верховенства права. Про особливості впровадження курсу в освітній процес та його перспективи і буде програма виступу

### **Тема 21. Нові підходи у викладанні історії у 6 класах НУШ. Розвиток ключових компетенцій**

**Ключові питання теми:** Молодь вивчає історію по-іншому, ніж діти або дорослі. Саме тому, сьогодні ми будемо говорити про викладання історії для сучасних учнів. Дізнаємось більше про те, як ефективно і різноманітно планувати уроки. Які фактори впливають на уроки. Як полюбити чужу культуру, не зраджуючи своїй. Відповіді на ці та інші питання ми охоче представимо Вам на нашому онлайн-семінарі.

### **Тема 22. Можливості Power Point у роботі сучасного вчителя**

**Ключові питання теми:** Прості кроки та цікаві ідеї для створення презентацій; Як класичні інтелектуальні ігри трансформувати в

презентації? Спорт на уроках літератури? Створення гри «Літературний футбол». Як застосовувати інтерактивні презентації-ігри, не перетворивши урок на гру?

### **Тема 23. Розвиток патріотичних почуттів та національної свідомості в учнів.**

**Ключові питання теми:** Під час конференції поговоримо про російсько-українську війну, опрацюємо її генезу та наслідки, ознайомимося з історично-політичними наслідками російської експансії проти України в XX-XXI століттях.

### **Тема 24. Classtime для онлайн уроків. Навчання у форматі діалогу.**

**Ключові питання теми:** Ознайомити колег з методикою організації патріотичного виховання на уроках математики, розглянути задачі, складені учнями за Книгою Рекордів України, та креативними виховними заходами, які надихають, мотивують учнів і стають потужним інструментом виховання гідних українців, показати цифрові можливості платформи Кластайм в реалізації поставлених задач

### **Тема 25. Графічні планшети та віртуальні дошки. ТОП-5 сервісів для навчання.**

**Ключові питання теми:** Сучасний стан дистанційного навчання часто потребує використання на уроках сучасних гаджетів

### **Тема 26. Використання можливостей візуальних засобів у класі.**

**Ключові питання теми:** 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

### **Тема 27. Революція в класі: інноваційні способи зробити уроки цікавими.**

**Ключові питання теми:** 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

### **Тема 28. Збільшення потужності мозку: ефективні методи для запам'ятовування.**

**Ключові питання теми:** Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

### **Тема 29. Трансформуємо освіту за допомогою технологій: організація якісного навчального процесу за допомогою додатків Google.**

**Ключові питання теми:** Під час пандемії та війни сучасна освіта зіткнулась із проблемою організації дистанційного та змішаного навчання, організацією синхронного та асинхронного дистанційного навчання, проблемою освітян були вибір платформи та недостатня обізнаність з їх використання. Про переваги та плюси платформ для дистанційного навчання

### **Тема 30. Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу**

**Ключові питання теми:** В ході вебінару педагоги ознайомляться з методикою застосування нейронних мереж для розробки мультимедійного контенту, графіки, відео та анімації.

### **Тема 31. Особливості впровадження курсу «Вступ до історії України та громадянської освіти» в освітній процес у 5 класах**



## **НУШ.**

**Ключові питання теми:** Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 липня 2021 року № 795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» 95 модельним навчальним програмам для базової середньої освіти, у змісті яких реалізуються концептуальні засади нового Державного стандарту базової середньої освіти. У зв'язку із цим, актуальності набуває питання впровадження нових інтегрованих курсів у 5-х класах Нової української школи. Одним з таких курсів є 'Україна і світ: вступ до історії та громадянської освіти' для 5 класу НУШ. Курс має на меті реалізувати ідею поєднання національної і всесвітньої історії, складових громадянської освіти в єдине ціле, щоб показати місце України у глобальному світі, розкрити сам процес її інтеграції до світового співтовариства, характеризувати тотожність, нерозривність, взаємовплив ключових соціальних, політичних, економічних та культурних процесів в Україні та Європі; сприяти формуванню в учнів та учениць толерантності, загальнолюдських цінностей на засадах патріотизму й гідності, поваги до прав і свобод людини та визнання цінності верховенства права. Про особливості впровадження курсу в освітній процес та його перспективи і буде програма виступу

### **Тема 32. Національно-патріотичне виховання молоді в Україні та шляхи розвитку в умовах зовнішніх викликів.**

**Ключові питання теми:** В умовах сьогодення, перебування України в стані війни через повномасштабний напад російської федерації, виявлення великої кількості 'патріотів', які зрадили Україну, особливо важливу увагу заслуговує дослідження питання національно-патріотичного виховання. У першу чергу мова йде про необхідність формування настроїв такої суспільної думки, які б унеможливлювали існування сумнівів стосовно важливості незалежного майбутнього, необхідності утримання своєї суверенності та територіальної цілісності, а також врахування всіх необхідних, належних європейських та міжнародних стандартів задля досягнення єднання суспільства навколо єдиних історичних цінностей. В умовах зовнішніх загроз ми не маємо права поділятися на східних, західних, південних та центральних українців ми « єдиний народ та єдина країна», це повинно стати гаслом у формуванні національно-патріотичного виховання. Під час неоголошеної та повномасштабної війни рф проти України постала нагальна потреба в перегляді та оновленні системи національно-патріотичного виховання. З цією метою МОН України затвердило заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. Відповідно до Концепції метою національно-патріотичного виховання визначено «становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу. Сучасна школа повинна стати одним із головних центрів формування національно-патріотичного виховання нації.

### **Тема 33. Реалізація діяльнісного підходу на уроках громадянської та історичної освітньої галузі в НУШ**

**Ключові питання теми:** Реформа освіти вимагає від вчителів пошуку нових методів навчання, що ґрунтуються на діяльнісній методології. Адже саме діяльнісний підхід ставить учнів у центр освітнього процесу, забезпечують їх суб'єктність проти пасивного сприймання інформації – «простого запам'ятовування». Саме діяльнісний підхід є одним з головних інструментів реалізації Концепції Нової української школи, механізмом запровадження Державного стандарту базової середньої освіти на всіх циклах навчання – адаптаційному 5-6 класи та базовому предметному 7-9 класи.

## **Тема 34. Використання музейних цифрових колекцій в освітньому процесі**

**Ключові питання теми:** Сучасна українська школа активно застосовує STEM освіту. В цьому напрямку важливу роль можуть відіграти музеї та інші культурні заклади, які на сьогодні мають оцифрованими значний відсоток власних колекцій та документальних фондів, здатних прийти на допомогу педагогу для урізноманітнення та розширення навчального процесу. Інтерактивні виставки, online-екскурсії, електронні бази музейних фондів, як українських так і зарубіжних роблять доступними роботи відомих митців, науковців різних галузей: фізики, біології, етнографії, мистецтва, тощо.

## **Тема 35. Цифрові ресурси вчителя історії у 7 класі НУШ**

**Ключові питання теми:** 1. Концептуальні засади реалізації Державного стандарту базової середньої освіти цикл базового предметного навчання; 2. Компетентності та шляхи їх реалізації засобами діяльнісного підходу на уроках історії у 7 класі НУШ; 3. Цифрові освітні ресурси для вчителя історії: 7 клас НУШ.

## **Тема 36. Як пояснити учням про час та простір в історії**

**Ключові питання теми:** Використання цифрових інструментів Google Earth, онлайн-карти, ресурси з візуалізації хронологій та ін.. Ігрові методи вивчення простору та часу історичні квести, карти у вигляді пазлів та ін.

## **Тема 37. Цифрова історія: використання Google Earth та онлайн-ресурсів для вивчення простору історичних подій**

**Ключові питання теми:** Використання цифрових інструментів Google Earth, онлайн-карти, ресурси з візуалізації хронологій та ін.. Ігрові методи вивчення простору та часу історичні квести, карти у вигляді пазлів та ін.

## **Тема 38. Розвиток історичної свідомості учнів на уроках історії України у 8 класах НУШ: мета, завдання, прийоми вивчення і запам'ятовування.**

**Ключові питання теми:** Шкільна освіта націлена на формування вільної особистості, що визнає загальнолюдські та національні цінності і керується почуттям громадянської відповідальності. Серед різноманітних видів формування історичної свідомості та наочних засобів використання історичних картин у процесі навчання має особливий ефект, оскільки в даному випадку засвоєння знань відбувається в атмосфері інтелектуальних, моральних та естетичних переживань. Образне мислення відіграє значну роль у навчанні та вихованні сучасної людини, адже це відповідає законам природи, розвиваючи пам'ять і концентрацію уваги. Слід також зважати на те, що багато понять, узагальнень, що вивчаються в курсі гуманітарних дисциплін, мають певну художньо-образну основу, що сформувалася в учнів у результаті читання літератури, перегляду фільмів, відвідування різноманітних виставок, видовищ, спілкування з друзями. В цьому контексті історичні уявлення школярів можуть бути реалізовані вчителем як з навчальною, так і з виховною метою.

## **Тема 39. Мотивація в дії: як пробудити інтерес до історії в умовах діяльнісного підходу НУШ**

**Ключові питання теми:** Програма спрямована на формування ефективних підходів до мотивації учнів у процесі вивчення історії через призму діяльнісного підходу НУШ. Учасники дізнаються про сучасні методи активізації пізнавальної діяльності, техніки створення навчальних ситуацій, що залучають учнів до практичного історичного мислення, формування зв'язку з реаліями сьогодення. Особлива увага буде приділена інтеграції критичного мислення, візуальних методик та

розвитку історичної компетентності.

#### **Тема 40. 8 клас НУШ: організація ефективного навчання. Історія**

**Ключові питання теми:** - Оцінювання з іноземної мови за допомогою ІІІ: нові підходи в освітньому процесі 8 класу НУШbr- Методичні знахідки для нового 2025-2026 навчального року в мистецькій освітній галузі 8 клас НУШbr- Організаційно-методичні засади впровадження фітнес-технологій у процесі реалізації варіативних модулів «Здоровий спосіб життя» та «Спорт заради розвитку» модельної навчальної програми з фізичної культури 2024 р.br- Науково-популярні фільми в реалізації освітніх компонентів НУШ у 8 класіbr- Цифрова математика у 8 класах НУШ: як зробити уроки цікавішими за TikTokbr- Географія 8 класу НУШ у вимірі STEM: Від мапи до моделі – як розвивати інженерне мислення та креативність у НУШbr- Мовний апгрейд: цікаві практики для 8 класу НУШ з української мовиbr- Наука, що об'єднує: STEM-підходи на уроках біології 8 клас НУШ як спосіб збереження екологічної свідомості, національної єдності та мотивації учнівbr- Тривожні розлади у дітей та підлітків: стратегії допомогіbr- Мотивація в дії: як пробудити інтерес до історії в умовах діяльнісного підходу НУШbr- Критичне мислення і фактчекінг: як навчити учнів перевіряти інформаціюbr- Вау-ефект на уроках 8 класів НУШ: як зробити навчання живим і пізнавальним.br- Фізична культура по новому у 8 класах НУШ: інтерактивні вправи, офлайн та онлайн інструменти для активних уроків.br- Розвиток цифрової компетентності на уроках математики у 8 класах НУШbr- Творчість технології: сучасні інструменти викладання мистецтва у 8 класах НУШbr- Шкільне середовище без тривоги: створюємо безпечну атмосферу разом.br- Зелений STEM: поєднуємо біологію, екологію та робототехніку у 8 класах НУШbr- Критичне мислення і фактчекінг: як навчити учнів 8 класів НУШ перевіряти інформаціюbr- Географія без нудьги у 8 класах НУШ: Google Earth, статистика та кейси.br- Комунікація, критика, креатив: сучасний урок української мови у 8 класах НУШbr- Оцінювання з іноземної мови за допомогою ІІІ: нові підходи в освітньому процесі у 8 класах НУШ

#### **Тема 41. Карта навчання: маршрут ефективних уроків історії через інтерактив, візуалізацію й цифрові інструменти**

**Ключові питання теми:** Сучасний урок історії потребує інтерактивних методів, які перетворюють події минулого на досвід осмислення й аналізу. Цей вебінар пропонує чіткі алгоритми впровадження інтерактивних вправ, елементів рольового моделювання, роботи з історичними кейсами та джерелами для швидкого залучення учнів. Ми розглянемо конкретні прийоми, що допомагають «оживити» будь-яку тему з історії, розвивати критичне й хронологічне мислення та зробити уроки історії динамічними, змістовними й результативними.

#### **Тема 42. Як зробити урок історії динамічним: інтерактиви й візуалізація без перевантаження.**

**Ключові питання теми:** Сучасний урок історії потребує інтерактивних методів, які перетворюють події минулого на досвід осмислення й аналізу. Цей вебінар пропонує чіткі алгоритми впровадження інтерактивних вправ, елементів рольового моделювання, роботи з історичними кейсами та джерелами для швидкого залучення учнів. Ми розглянемо конкретні прийоми, що допомагають «оживити» будь-яку тему з історії, розвивати критичне й хронологічне мислення та зробити уроки історії динамічними, змістовними й результативними.

#### **Тема 43. Система підготовки до НМТ з історії: як опановувати події, дати й персоналії через модель «причина — подія — наслідок»**

**Ключові питання теми:** Програма виступу передбачає розкриття актуальності підготовки до НМТ з історії та визначення основних труднощів, з якими стикаються учні під час вивчення дат, подій і

персоналій. Далі розглядається сутність моделі «причина — подія — наслідок», пояснюється її логіка та значення для формування історичного мислення й глибшого розуміння матеріалу. Особлива увага приділяється практичному застосуванню цієї моделі: як визначати причини історичних явищ, виділяти ключові події та встановлювати їхні наслідки, а також як поєднувати ці елементи з вивченням дат і історичних постатей. У програмі також передбачено розбір конкретних прикладів із навчального курсу та аналіз типових тестових завдань НМТ. Окремий блок присвячено методам і інструментам навчання, зокрема використанню схем, таблиць і ментальних карт, а також організації практичної та самостійної роботи учнів. Розглядаються типові помилки, яких припускаються учні, і способи їх уникнення. Завершується програма наданням практичних порад щодо ефективної підготовки до НМТ, включаючи планування навчання, повторення матеріалу та стратегії виконання тестових завдань, а також узагальненням значення запропонованого підходу.

#### **Тема 44. Історія, яка запам'ятовується: як навчити учнів мислити, а не зубрити факти.**

**Ключові питання теми:** Програма виступу передбачає розкриття актуальності підготовки до НМТ з історії та визначення основних труднощів, з якими стикаються учні під час вивчення дат, подій і персоналій. Далі розглядається сутність моделі «причина — подія — наслідок», пояснюється її логіка та значення для формування історичного мислення й глибшого розуміння матеріалу. Особлива увага приділяється практичному застосуванню цієї моделі: як визначати причини історичних явищ, виділяти ключові події та встановлювати їхні наслідки, а також як поєднувати ці елементи з вивченням дат і історичних постатей. У програмі також передбачено розбір конкретних прикладів із навчального курсу та аналіз типових тестових завдань НМТ. Окремий блок присвячено методам і інструментам навчання, зокрема використанню схем, таблиць і ментальних карт, а також організації практичної та самостійної роботи учнів. Розглядаються типові помилки, яких припускаються учні, і способи їх уникнення. Завершується програма наданням практичних порад щодо ефективної підготовки до НМТ, включаючи планування навчання, повторення матеріалу та стратегії виконання тестових завдань, а також узагальненням значення запропонованого підходу.

#### **Тема 45. ШІ для вчителя історії та громадянської освіти: джерела, дискусії, перевірка інформації**

**Ключові питання теми:** Програма ознайомлює педагогів із можливостями використання штучного інтелекту на уроках історії та громадянської освіти. Учасники розглянуть способи роботи з джерелами, створення навчальних матеріалів і організації дискусій за допомогою ШІ. Особливу увагу буде приділено перевірці достовірності інформації, фактчекінгу та розвитку критичного мислення учнів. Практична частина передбачає опрацювання інструментів ШІ для підготовки сучасних і змістовних навчальних завдань.

#### **Тема 46. Історія та громадянська освіта з ШІ: як працювати з джерелами, будувати дискусію і перевіряти факти**

**Ключові питання теми:** Програма ознайомлює педагогів із можливостями використання штучного інтелекту на уроках історії та громадянської освіти. Учасники розглянуть способи роботи з джерелами, створення навчальних матеріалів і організації дискусій за допомогою ШІ. Особливу увагу буде приділено перевірці достовірності інформації, фактчекінгу та розвитку критичного мислення учнів. Практична частина передбачає опрацювання інструментів ШІ для підготовки сучасних і змістовних навчальних завдань.

#### **Тема 47. Історія: робота з джерелами замість зубріння дат**

**Ключові питання теми:** Опрацьовуємо аналіз історичних джерел і пропаганди, дискусійні техніки, роботу з історичною пам'яттю, локальну історію громади та завдання на критичне мислення учнів.

#### **Тема 48. Урок історії, що вчить мислити: аналіз джерел і фактчекінг**

**Ключові питання теми:** Опрацьовуємо аналіз історичних джерел і пропаганди, дискусійні техніки, роботу з історичною пам'яттю, локальну історію громади та завдання на критичне мислення учнів.

## **4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

### ***Нормативно-правові документи:***

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

### ***Основна література:***

1. Андрющенко Т.К. Розвиток рефлексивної компетентності педагога: теорія і практика. Наук.-метод. посібник. Черкаси : КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР», 2022. 72 с.
2. Андрющенко Т.К. Самореалізація педагогів у процесі підготовки до формування здоров'язбережувальної компетентності особистості. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. № 7 (25). С. 370–376.
3. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. С. 9-14.
4. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рошчина Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с. : іл.
5. Воронова С. В. Коуч-технологія для директора школи. Управління школою. 2018. №31-33. С. 80-94.
6. Головань М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. № 3. 2008. С. 23-30.
7. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ: матеріали наук.-практич. конф. URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
8. Даниленко Л.І. Світочі української науки: життя та наукова діяльність:

метод. посібник /Л.І. Даниленко, І.Ю. Гогайзель, Л.І. Гнед та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2018. 104 с.

9. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати. Навч-розвив. пос. для дітей Частина 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
10. Євтух М. Б., Черкашина Т. В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю. А., 2017. 348 с.
11. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення викладання, оцінювання. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>
12. Ілляна О. В. Проблема вмінь, необхідних для організаторської діяльності вчителя, в історії педагогічної думки. Вісник Житомирського державного педагогічного університету. 2018. № 24. С. 63-66.
13. Керівництво з проведення інтерв'їз та суперв'їз / автор-упорядник Т. Артеменко. Черкаси, КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2021. 42 с. URL: <https://cutt.ly/dEUkz1u>
14. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
15. Линьов К. Концепція розвитку закладу освіти: з чого починати (част. 1). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WMiLcW77tyM> .
16. Мартинець Л. А. Управління професійним розвитком учителів : навч.-метод. посіб. / Л. А. Мартинець. - Вінниця : ДонНУ, 2016. - 87 с. Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності: стандарти та рекомендації. - URL : <https://cutt.lv/prnvgJh>
17. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
18. Нова українська школа : український правопису системі формування орфографічної компетентності в учнів початкової школи із застосуванням правил українського правопису : навчально-методичний посібник. / Н. Воскресенська, М.Коновалова, І. Літвінова, О.Якименко. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 160 с.
19. Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні : посіб. для слухачів закладів післядипломної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти, здобувачів вищої освіти за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами» / О. М. Отич, Л. К. Задорожна, З. В. Рябова, Л. М. Оліфіра та ін.; за заг. ред. О. М. Отич, Л. К. О. де Фонтана; НАПН України, УВУПО, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», КВЗЗСО «Одес. акад. неперв. освіти», КультурКонтакт Австрія. Київ, 2018. 74 с.
20. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
21. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкуванняу школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
22. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкуванняу школі – це міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EWB2eB>
23. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
24. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення суперв'їз) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
25. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова КМУ від 09.01.2014 №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>
26. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
27. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: моногр. [Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, О.Ю. Хартман, Л.І. Соловійова, О.І.

Федорчук, Л.Д. Токарева]; за ред. Т.О. Піроженко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 222 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>

28. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
29. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції. Житомир, 2017. С. 21-29.
30. Стадніченко О. О. Роман Василя Шкляра «Чорний Ворон»: історична та художня правда. Вісник Запорізького національного університету. №2. 2010. С. 307-312.
31. Топузов О.М. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія. Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. 160 с.
32. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : колективна монографія ; за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
33. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун. Київ, 2020. 104 с.
34. Фінанси : збірник тестових завдань. І. І. Біломістна. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
35. Хобзей Павло. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>
36. Цифрова трансформація освіти і науки [Електронний ресурс] : сайт. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>
37. Цуркан Т. Г., Красій Н. Б. Шлях до успіху особистості – через проблемне навчання. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 10 (54). С. 313-318.
38. Шрамченко О., Рибалко П. Фізкультурно-оздоровча робота в закладах дошкільної освіти: практичні поради. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 7 (81). URL: <https://pedscience.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2019/01/17.pdf>
39. Штомпка П. Доверие в эпоху глобализации. Социальная политика и социология. 2006. № 4. С. 8-15.
40. Що таке педагогіка партнерства: правила сучасного викладання. URL: <https://bit.ly/3HjoQoF>
41. Heick.T. The Characteristics of a Highly Effective Learning Environment. URL: <http://surl.li/eakxu>
42. Pynoos Robert S. & Nader Kathi (1988). Psychological first aid and treatment approach to children exposed to community violence: Research implications. Journal of Traumatic Stress, volume 1, pages 445-473.

### ***Додаткова література:***

1. Андрощук І., Ворон О. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної освіти. Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. Рівне, 2016. № 2 (86) С. 13-16.
2. Волківська Д. А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 45-47.
3. Кремень В. Г. Світ знання : людина, наука, освіта. Київ : Знання України, 2016. 87 с.
4. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 23.06.2022 №586). URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>

5. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
6. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000. №1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст. 393. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
7. Чернявська А. Емоційний інтелект – запорука успішного навчання. Молодь і ринок, 2012. № 12. С. 136-139.
8. Шість цеглинок методичний посібник / упор. О. Рома – The LEGO Foundation, 2018. 35с. URL: <https://cutt.ly/b0zhk4l>
9. Яхно Т. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ., 2019. 168 с.
10. DLL 10: DaF für Jugendliche: Deutsch als Fremdsprache.Klett Sprachen GmbH, 2016. 199 s.